

Joan F. Mira

CONTRAPUNT

Ni Stalin, ni Marshall, ni pla

Un respectat columnista americà escriu, ple de reanca, vista la tristesa del panorama: "La transformació del comunisme en capitalisme, del totalitarisme en democràcia, és la gran aventura de la pròxima generació. ¿Hi volem prendre part d'una manera seriosa o no?" Deixant de banda la discutible objectivitat del plantejament (no està clar que la *gran aventura* siga precisament la transformació del comunisme en capitalisme, però això és un altre tema), la tristesa del columnista ve de la resposta implícita: no, els americans no tenen cap interès seriós a prendre part en l'aventura en qüestió. Els símptomes de la desgana comencen amb el mateix president del país: el senyor Bush —¿però com van poder elegir un president amb tan poca substància que arriba a fer enyorar Reagan?— va per la vida tan absent, veient-les passar tan altes, tan ocupat per Panamà i tan fora de la història, que un arriba a dubtar si l'home llegeix la premsa, només que siguin els titulars. El símptoma més important, però, són els dòlars.

La importància real que un país i un govern atribueixen a un tema es mesura pels diners que estan disposats a gastar-hi. Tant t'interessa, tant pagues, i la resta és retòrica. Això vol dir, per desgràcia, que a la major part dels països, començant pels EUA i acabant on vostès voldran, —m'estic referint als països considerats *rics*— els interessa ben poc el destí del planeta, l'aire, l'aigua, les plantes, els animals de Nostre Senyor i tot això. Vol dir també que tots els pobles de la terra, els de casa pròpia i els d'Àfrica i altres continents de la misèria, provoquen un interès tan escàs que resulta —pressupostàriament— invisible. Bé. Segurament això ha estat sempre així, i no és cap novetat.

El cas, però, és que en la història recent hi ha un precedent, excepcional, en sentit

contrari: quan els americans, acabada la II Guerra Mundial, es van ocupar, i molt seriosament, de la reconstrucció d'Europa occidental. Un senador Marshall va proposar un pla, el van aprovar, i en quatre anys s'hi van gastar l'equivalent actual de 80.000 milions de dòlars, que seria com gastar-se'n ara —amb un producte nacional brut quatre vegades més gran— 240.000 milions. No sé si és fàcil fer-se una idea de la quantitat de duros que això representa: per al nivell d'ingressos actuals de la població americana, seria com gastar-se 1.200 dòlars per cap. Que és, en diners i en les condicions de l'època, el que van fer entre 1947 i 1951. El Pla Marshall, independentment dels seus objectius estratègics i dels interessos de l'imperi, no va ser cap broma.

Ara, quaranta anys després, en vista que l'Europa Oriental ha perdut la guerra freda, captiu i desarmat el sistema enemic, amb un immens camp de batalla si no en ruïnes almenys completament arruïnats, la generositat americana torna a entrar en acció: el president Bush ha concedit 300 milions a Polònia i a Hongria, i diu que farà alguns favors no comptables als altres països de l'Est. Suposant que tan brillant aportació dure quatre anys també, tocaran a 4.80 dòlars per cada ciutadà dels EUA, aproximadament. En això ha quedat la mà generosa de l'imperi. I encara va dient el senador Robert Dole, antic candidat a president, que cada dòlar d'ajuda cap a l'Europa de l'Est s'ha de restar de l'ajuda al Tercer Món. "*Ils sont fous, ces américains*", que deien a França durant la postguerra. Semblaven *fous* llavors perquè ho donaven tot. Són ara positivament *fous* perquè no estan diposats a donar res. Ja s'ho trobaran, algun dia.

Perquè, si no volen pagar, no és perquè no faça falta: "reconstruir" Alemanya Oriental, Txecoslovàquia, Polònia, etc., i més si hi comptem l'URSS, costarà, efectivament, com a mínim una generació d'esforç. Reconstruir vol dir posar a nivell *occidental* el sistema productiu, la distribució, les comunicacions, les carreteres, tot. No acaben d'eixir d'una guerra, però quaranta anys de la més insigne incompetència econòmica que s'ha conegut de memòria humana els ha deixat tan esclafats com una passada de bombarders. I endeutats fins a les celles (no cal ser una irresponsable dictadura sud-americana per cobrir-se de deutes: per habitant, el deute de Polònia, Hongria o Iugoslàvia és tan brutal com el de Brasil o Argentina: un es pregunta on han anat a parar tants milers de milions de dòlars: ¿on? Un estat de desastre, doncs, i els americans disposats a aportar 4.80 dòlars per cap, el preu d'una cervesa en un bar, el preu d'una hamburguesa amb patates. Jo no demane que en posen 1.200, com fa quaranta anys, que ja se sap que hi ha coses irrepetibles: però només 4.80, ¿com s'entén?

Potser només s'entén d'una manera: ara no hi ha cap Stalin en l'horitzó de l'orient. La generositat de fa quaranta anys va ser real, d'acord, com va ser real l'entusiasme de la guerra contra els nazis. Però darrere del Pla Marshall hi havia l'ombra de Stalin: o ajudem urgentment a la recuperació econòmica —i per tant l'equilibri social i el potencial militar— de l'Europa Occidental, o els russos no haurà qui els ature. Ara els russos s'han aturat sols; i si es mouen, es mouran endins, no enfora. Consolidar la victòria, per tant, pot resultar pràcticament gratis: 4.80\$ per cap. Una hamburguesa.